

Om kjolsäckar i Ovansjö

Dräkt och Kvinnlig slöjd i Ovansjö Socken 1750-1850

Greta Hedlund

” Endast då och då nämns kjolsäckar i de äldre bouppteckningarna. De förefaller ha blivit vanliga först under sockendräktens sista skede. Därav kommer det sig väl att inte mindre än tio broderade kyrkpungar finns i behåll. De var just sådana finplagg som aldrig kom att slitas ut, då de på kort tid blev omoderna.

Enligt traditionen har kvinnor ännu så sent som i början av 1860-talet haft kyrkpung av detta slag under förklädet. ”I den hade de bröstsocker och ingefära” Längre tillbaka, när förklädena enligt det rådande modet var smala, skall kyrkpungen ha burits till hälften synligt under förklädet på höger sida. På ett flertal dräktbilder i denna bok har väskorna satts utanpå förklädet för att man ska kunna se dem. De har därigenom blivit felaktigt placerade.

Kyrkpungarnas utseende: De flesta är av vadmal och har applikationer kantade med tenntråd. Alla har baksida av sämskskinn. En väska skiljer sig från de andra, har större enklare applikationer, bl a hjärtan, påsydda med kantsöm. Flera av ovansjöväskorna företer stor likhet med i Svärdsjö bevarade väskor. Men förmodligen härstammar de från flera tillverkare. Krokarna, med vilka väskorna i Ovansjö hängs i kjollinningen eller på förklädesbandet, är olika på alla väskor. Somliga är hemsmidda järnkrokar, andra mässingskrokar, andra åter häktor av mässingstråd.”

Gunilla Humble: Självt har jag sett kjolsäckar med både tygbaksida och med linnebaksida, det finns ganska många olika bevarade, både med och utan tenntrådsbroderier. De jag har sett finns på Järbo Hembygdsgård, Ovansjö Hembygdsgård och på Nordiska Museet.

Jag har mönster och materialsatser till flera olika kjolsäckar från Ovansjö/Järbo. Det är roligt om det blir variation i dräktbärandet när vi nu har så många kjolsäckar bevarade, och att folkdräkterna inte blir någon slags ”uniform”. Det skrev ju även Greta Hedlund på sin tid. ”Var och en gjorde så fint den kunde och hade råd”.

Jag rekommenderar att du bär din kjolsäck **under förklädet på höger sida**, till hälften synligt, som Greta skriver ovan.